Marko Špikić

ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI PROJEKT

Mediteransko i srednjoeuropsko u hrvatskim kulturnim krajolicima – očuvanje i preobrazbe identiteta u dugom trajanju

Mediterranean and Central European in Croatian cultural landscapes – preservation and transformation of identities over the long term

AKRONIM: MISHRK
TRAJANJE: 1. listopada 2025. – 30. rujna 2029.
VODITELJ: prof. dr. sc. Marko Špikić
SURADNICI: s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu: prof. emer. dr. sc. Miljenko Jurković, prof. dr. sc. Predrag Marković, izv. prof. dr. sc. Franko Ćorić, izv. prof. dr. sc. Ivana Tomas, izv. prof. dr. sc. Jana Šarinić, izv. prof. dr. sc. Goran Sunajko, prof. dr. sc. Marijan Bradanović, prof. dr. sc. Ivan Josipović i asistent Stanko Glavinić; prof. dr. sc. Romain Raffin, prof. dr. sc. Pascale Chevalier i prof. emer. dr. sc. Jean-Pierre Caillet iz Francuske; izv. prof. dr. sc. Gabriele Gattiglia i prof. dr. sc. Paolo De Vingo iz Italije; prof. dr. sc. Béla Zsolt Szakács iz Mađarske; dr. sc. Joan Pinar Gil iz Češke; i dr. sc. Jelena Behaim iz Španjolske.
CRORIS: https://www.croris.hr/projekti/projekt/16142

Projekt se fokusira na status kulturnih krajolika Hrvatske u dugom trajanju i stalnoj mijeni, od kasne antike do suvremenosti. Ovi kultivirani ambijenti nastajali su i doživljavali razorne ili kreativne preobrazbe, a u novom vijeku i prepoznavanje u velikoj mjeri zahvaljujući egzogenim utjecajima. Toj znanstveno i društveno relevantnoj temi posvećuje se istraživački tim iz više zemalja, spajajući gledišta povjesničara umjetnosti i arhitekture, istraživača konzervatorske tradicije, sociologije i estetike. Procesi uobličenja ili nastanka kulturnih krajolika sagledavaju se terenskim radom i arhivskim istraživanjima, konzultiranjem dosadašnjih i suvremenih znanstvenih publikacija te primjenom suvremene tehnologije. Novovjekovni procesi prepoznavanja vrijednosti, arheoloških istraživanja, konzervatorsko-restauratorskih intervencija i prezentiranja baštine u svrhu moderne izgradnje kolektivnih identiteta istražit će se terenskim, arhivskim i studijskim istraživanjima, odnosno interpretacijom estetskih i društvenih vrijednosti krajolika i njihovih elemenata kao prepoznatih umjetničkih i kulturnih vrijednosti. Prirodu, dinamiku i posljedice preobrazbi krajolika, što uključuje potiskivanje, napuštanje i razaranje ambijenata, nastoji se sagledati s povijesno-konzervatorskog, sociološkog i estetičkog stajališta.

Projektom se, interdisciplinarnim pristupom, studijama slučaja na odabranim lokalitetima i zonama, nastoje sagledati specifičnosti kulturno-umjetničkih transfera i utjecaja iz sfere političke moći i razvojnih politika na formu, očuvanost i

značenje umjetničkih tvorevina i šire shvaćenih vrijednosti baštine unutar kulturnih krajolika Hrvatske.

Ciljevi projekta su istražiti umjetničke transfere i utjecaje iz srednjoeuropskih i mediteranskih sredina na uobličenje kulturnih krajolika Istre, Dalmacije i kontinentalne Hrvatske, detektirati i analizirati procese otkrivanja vrijednosti umjetničkih djela unutar hrvatskih kulturnih krajolika od prosvjetiteljskog doba te proučiti mogućnosti rekonstruiranja i novoga historiografskog i konzervatorskog interpretiranja kulturnih krajolika Hrvatske u formama virtualnog muzeja.

Četverogodišnji se rad planira kao spoj terenskog rada, arhivsko-bibliografskih istraživanja, provedbe studija slučaja na odabranim lokalitetima i temama, uz istraživanje potencijala virtualnog rekonstruiranja i znanstvene prezentacije arheoloških fragmenata zainteresiranoj javnosti. Osnovni cilj vezan za metodologiju rada istraživača jest poboljšanje znanja i saznanja o umjetničkim, političkim, socijalnim i kulturnim utjecajima na hrvatske krajolike s ishodištima u mediteranskom bazenu te srednjoeuropskome geopolitičkom i kulturnom kontekstu. Metodologija u užem smislu: rekognosciranje terena, mapiranje, neinvazivne metode istraživanja arheoloških nalaza i zona, komparativna analiza, atribucijska metoda, primjena suvremenih tehnologija u prezentaciji nalaza (3D modeliranje, digitalizacija, početak uvođenja AI-ja).

Projektom se nastavljaju prethodno započeta istraživanja specifičnosti, prirode preobrazbi, povijesnih, umjetničkih, estetskih i društvenih vrijednosti kulturnih krajolika u

Hrvatskoj. Uzimajući u obzir dosadašnje rezultate i tradicije znanstvenih istraživanja i društvene uvjetovanosti promjena u slici kultiviranih ambijenata jadranske i kontinentalne Hrvatske, koji uključuju i komparativne pristupe, odnosno kontekstualiziranje spomenika i ambijenata u mediteranske i srednjoeuropske kontekste, istraživači ciljeve projekta ostvaruju arhivskim i studijskim radom, interpretiranjem dosadašnjih publikacija, povijesti interveniranja, očuvanja i preobrazbi te terenskim radom. Terenski rad uključuje međunarodnu suradnju tijekom rekognosciranja terena, uporabu suvremene tehnologije, znanstveno interpretiranje i prezentiranje nalaza. Pored istraživačke dimenzije rezultati projekta prezentiraju se javno dostupnim publikacijama, organizacijama edukativnih radionica i okruglog stola, godišnjih konferencija i suradnjom s krugovima srodnih struka (konzervatorski odjeli Ministarstva kulture i medija, muzeji, nacionalne i lokalne udruge posvećene očuvanju i promicanju kulturne baštine) te s lokalnim upravama i turističkim zajednicama. Četverogodišnji projekt s jasno zacrtanom podjelom istraživačkih zadaća i planom rada kombinira, dakle, nastavak prethodno započetih istraživanja *in situ*, nadopunu dosadašnjih znanstveno-istraživačkih spoznaja, propitivanje prijašnjih postavki poredbom istraživačkih metoda (od atribucija do mjerenja i snimanja suvremenim tehnološkim pomagalima), obogaćivanje saznanja o povijesti interpretiranja i interveniranja na spomenicima i unutar kulturnih krajolika jadranske i kopnene Hrvatske. ×